

«فلسفه اخلاق» نوعی تفکر عقلانی در مسائل کلان اخلاقی است

1394-11-10

«فلسفه اخلاق» نوعی تفکر عقلانی در مسائل کلان اخلاقی است

فلسفه اخلاق در معنای وسیع خود، نوعی تفکر عقلانی در مسائل کلی و کلان اخلاقی است. ما در مسائل فردی و اجتماعی، مسائلی را داریم که به نوعی به رفتارهای ما باز می‌گردد. برخی انسان‌ها در زندگی فردی و اجتماعی، زحمت تفکر و رنج تعقل را بر خودشان هموار نمی‌کنند و بر اساس غرائز، آموزش‌های محیط و سنت گذشتگان طی مسیر می‌کنند. اما گاهی پا را فراتر گذاشته و به یک حیات عقلانی نائل می‌شوند و در چنین شرایطی در شکل زندگی خودشان به تفکر عقلانی دست می‌زنند. فلسفه اخلاق، تفکری است مبتنی بر تعقل که به حوزه ارزش‌های کلانی که انسان باید تکلیف و نسبت خودش را با آن‌ها روشن کند اختصاص دارد؛ باید و نبایدها و حسن و قبح‌هایی که همه زندگی اجتماعی ما شکل می‌گیرد.

حیات طیبه، حیاتی که در آن هیچ تلخی وجود ندارد

قرآن به سه نوع حیات و زندگی اشاره می‌کند. اولین نوع زندگی، زندگی است که پیش از دعوت رسول و بعثت پیامبر (ص) مطرح است. در این نوع زندگی، هدف دینی آن است که انذار دهد؛ یعنی آمده تا آگاهی‌هایی را به مردم عرضه کند که آن آگاهی‌ها مردم را از چرخه طبیعی زندگی‌شان خارج کند، دغدغه و نگرانی‌های بزرگ برای آن‌ها به ارمغان بیاورد و بر اساس آن‌ها زندگی تازه‌ای را شروع کنند. پیش از بعثت و در دوران جاهلیت، کسانی که شرافتمندانه زندگی می‌کردند، پس از بعثت هم جزو شریف‌ترین انسان‌ها شدند. این‌ها کسانی بودند که به آنچه می‌فهمیدند عمل می‌کردند و بر اساس آنچه عقل آن‌ها حکم می‌کرد و بر اساس فطرت رفتار می‌کردند و پس از بعثت هم به رشد بیشتری رسیدند. این نوع حیات، حیات عقلانی است. در این سطح است که مباحثی مثل فلسفه اخلاق مطرح می‌شود.

حیات در مرحله دیگری نیز در قرآن کریم مطرح شده است. خداوند می‌فرماید استعجابت کنید دعوت خدا و رسول را به چیزی که شما را به حیات و زندگی می‌رساند. این حیات، حیاتی است که بر اساس دین شکل می‌گیرد. این نوع حیات، برتر از حیات عقلانی است. این نوع حیات را حیات دینی قلمداد می‌کنیم. در اینجا، فقه اخلاق و نگاه دینی به ارزش‌های اخلاقی ایجاد و مطرح می‌شود.

بالاخره از این را هم قرآن به ما توضیح داده است. خداوند کریم در قرآن می‌فرماید که هر کسی که مؤمن بود (ایمان استقرار یافته) اگر زندگی و رفتار شایسته هم انجام داد، این فرد به تدریج به یک حیات طیبه دست می‌یابد. حیات طیبه، حیاتی است که در آن هیچ تلخی وجود ندارد؛ حتی بلاها و ابتلائات نیز در آن

شیرین خواهد بود.

در صدر اول، به مسائل اخلاقی بسیار توجه می‌شده است. آنچه که توقع است در حوزه علمیه رخ بدهد این است که به همان سنت اصحاب الائمة که توجه جدی به اخلاق بوده است، مجدداً بازگردیم. دین را بیش از احکام بدانیم و تفقه را در همه این گستره دنبال کنیم. سرّ توفیق در این مسیر هم این است که باید از ائمه و رسول تبعیت کنیم و در این فضا تنفس کنیم و عامل باشیم. تبلیغ ما هم آن وقتی اثر می‌گذارد که از جان برخیزد.

آمار اجمالی از دبیرخانه همایش فلسفه اخلاق

الحمدلله استقبال خوبی از همایش شده است. تاکنون 120 مقاله از فضلاء بزرگوار به‌دست ما رسیده که حدود 100 عدد از این مقالات، قابل چاپ و حدود 70 عدد هم در حدی هستند که می‌توان آن‌ها را در مجلات علمی-پژوهشی به چاپ رساند. تاکنون 13 نشست در این رابطه برگزار شده است. از مجموع این نشست‌ها 10 نشست در سطح مدارس علمیه استان تهران برگزار شده و به غیر از نشست اصلی هم، 3 نشست در قم برگزار شده است. حضرت آیت الله مظاهری (دامت برکاته) از این نشست‌ها حمایت کردند و به‌خصوص آیت الله جوادی آملی (حفظه الله) بسیار از این موضوع مشعوف شدند و توجه نشان دادند. بقیه بزرگان حوزه نیز استقبال خوبی نمودند. مجموعه این مطالبی که در نشست‌ها طرح شده به علاوه مقالات و گفتگوها در 10 مجلد منتشر خواهد شد.

دبیر همایش فلسفه اخلاق، سخنرانی خود را با یاد استاد مرحوم آیت الله حاج آقای مجتهدی (ره) به پایان رساندند.